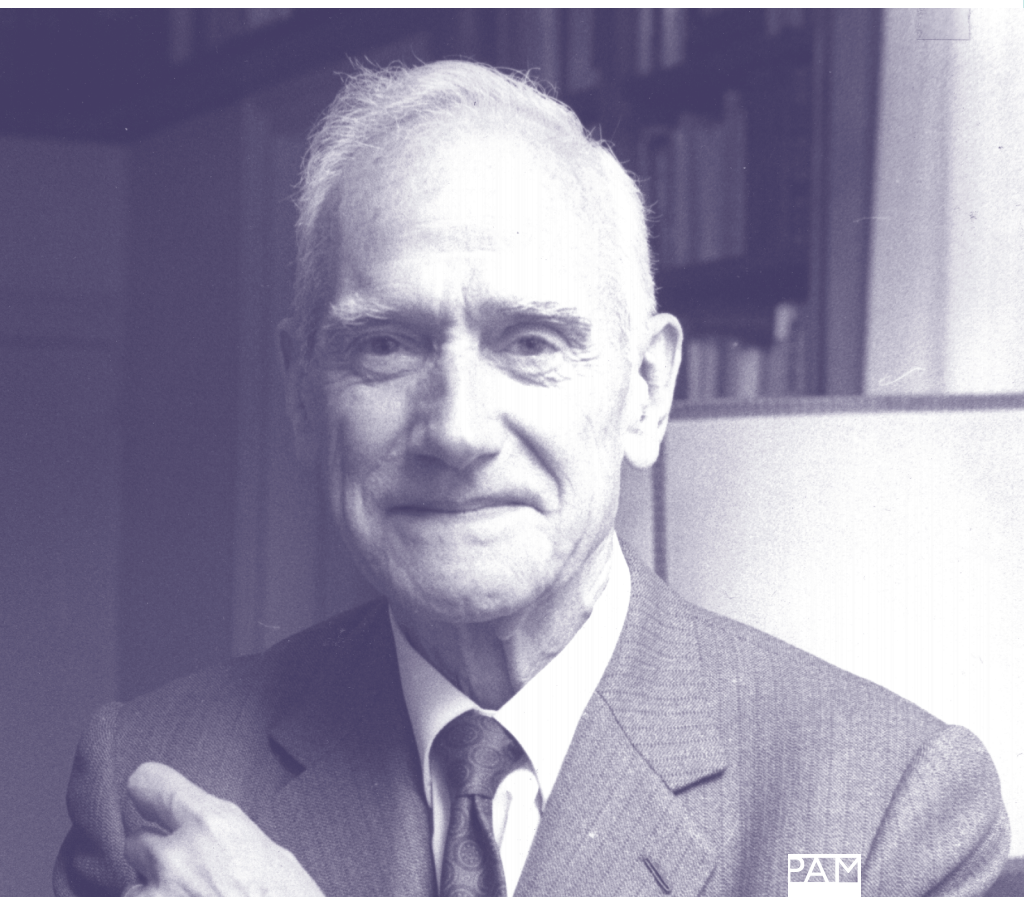

Antoni M. Badia i Margarit, un home al servei de la llengua

A cura de Josep Massot i Muntaner

PAM

Antoni M. Badia i Margarit, un home al servei de la llengua

A cura de Josep Massot i Muntaner

Publicacions de l'Abadia de Montserrat
2020

Amb el suport de la Direcció General de Política Lingüística

Primera edició, novembre de 2020

© Hereus d'Antoni M. Badia i Margarit, 2020

ISBN: 978-84-9191-142-5

Dipòsit legal: B. 1347-2020

La propietat d'aquesta edició és de
Publicacions de l'Abadia de Montserrat,
Ausiàs Marc, 92-98 — 08013 Barcelona
Imprès a Gráficas Rey

Pròleg

Ara fa exactament cent anys, el maig de 1920, va néixer a Barcelona Antoni M. Badia i Margarit, una de les figures més destacades i més estimades del país fins a la seva mort el 2014. D'una família de classe mitjana, catalana i catalanista, va poder viure l'eufòria de la proclamació de la Segona República i de l'aprovació de l'Estatut de Catalunya (1931 i 1932), i va tenir la sort de poder estudiar a la Mútua Escolar Blanquerna, la mítica escola d'Alexandre Galí, on va fer unes amistats que van durar tota la vida.

El seu *cursus* acadèmic, però, va començar en uns temps difícils. Va acabar els estudis de batxillerat el 1938, en plena guerra civil, i no pogué entrar a la Universitat fins al curs 1939-1940, quan l'anterior Universitat Autònoma de Barcelona havia perdut els seus millors professors, morts, depurats o exiliats, i quan l'ambient abrandat dels anys de la Segona República havia estat substituït per una grisor aclaparadora, que no afavoria ni poc ni molt els alumnes de diverses edats i procedències que s'hi van aplegar aleshores.

Tant Antoni M. Badia i Margarit com la seva futura mu-

ller, Maria Cardús, després dels dos cursos comuns de la carrera que aleshores s'anomenava Filosofia i Lletres, triaren l'especialitat de filologia, on coincidiren amb Josep Romeu i Figueras, més endavant catedràtic de la nova Universitat Autònoma de Barcelona, el qual ens precisa que tenia uns vint-i-cinc companys, «especialment noies», i posa en relleu que en aquells moments era impensable d'estudiar-hi filologia catalana. Així i tot, Romeu mateix ens explica que «Monsenyor Antoni Griera ens feia un curs de dialectologia catalana força interessant i excèntric pel que fa a les directrius de l'ensenyament universitari d'aleshores, per tal com tot el que es referia a la cultura catalana era motiu de recel i suspecte».

Antoni Griera, franquista declarat i lingüista ressentit amb Pompeu Fabra i amb l'Institut d'Estudis Catalans en general, fou, doncs, l'únic suport de Badia en el desert universitari del seu temps, i no li quedà més remei que sotmetre's al seu mestratge, encara que sovint ja entreveia que no anava per bon camí i considerava poc ortodoxos els seus ensenyaments, sobretot a partir de la «descoberta» feta per Griera que el basc venia del llatí... Griera, tanmateix, havia estudiat a Alemanya i a França, s'havia doctorat a Zuric i tenia un gran prestigi entre els romanistes del seu temps, tot i que no li havien mancat retrets i crítiques ben merecuts.

Gràcies a Griera, Badia va poder tenir notícia dels noms

més importants dels romanistes que havien treballat des del segle XIX, especialment a Alemanya, a França i a Suïssa. De moment, però, no en pogué fer la coneixença directa, primer a causa de la Segona Guerra Mundial i després a causa de l'aïllament del règim de Franco, malvist per les seves relacions amistoses amb el nazisme alemany i el feixisme italià, que no començà a superar-se fins que, a conseqüència de l'anomenada «guerra freda» entre la Unió Soviètica i els Estats Units i els seus aliats «occidentals», Franco pogué signar un tractat amb els Estats Units el 1953 i va ingressar a la UNESCO el mateix any i a l'ONU el 1955.

De tota manera, Badia es posà en contacte, el darrer any de la seva carrera, amb els Estudis Universitaris Catalans catacumbaris, organitzats dins el semiclandestí Institut d'Estudis Catalans, on va seguir algun curs de filologia catalana amb R. Aramon i Serra, adversari declarat de Griera, i completà la seva formació estudiant literatura catalana amb Jordi Rubió i Balaguer i paleografia amb Pere Bohigas. Més endavant, el 1946 ja es va comprometre amb l'Institut des de la Societat Catalana d'Estudis Històrics i va col·laborar a la revista «Estudis Romànics», dirigida per Aramon. Molt més tard, el 1968, fou nomenat membre adjunt de la Secció Filològica de l'Institut i el 1977 n'esdevingué membre numerari. Del 1989 al 1995 presidí, amb molta empenya, la Secció i a partir del 2004 va reprendre la publicació d'«Estudis Romànics».

Tornem, però, enrere. De bon començament, l'activitat de Badia, home treballador, metòdic i tenaç, només es pogué exercir en l'àmbit de la Península Ibèrica. Ja l'endemà mateix del brillant acabament de la seva llicenciatura, el juny de 1943, va partir cap a Madrid per posar-se en contacte amb Dámaso Alonso, que encara no coneixia personalment, i hi començà una amistat que havia de passar per la direcció de la tesi doctoral que defensà, a Madrid mateix, el 1945, i per la col·laboració a la «Biblioteca Románica Hispánica» dirigida per Dámaso Alonso a l'Editorial Gredos, on havia de publicar una útil *Gramática catalana* (1985), que el 1994 es convertiria, en català, en una obra totalment renovada i renovadora: *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*. No cal dir que les anades a Madrid li van permetre de conèixer bona part dels deixebles de Ramón Menéndez Pidal, amb qui havia mantingut contactes epistolars i rere les petjades del qual va redactar un dels seus primers llibres, la reeditada *Gramàtica històrica catalana* (1951), traduïda al català el 1981, tot i que, dissortadament, no va aconseguir de posar-la al dia, tal com sempre va ésser el seu desig. També a Madrid es va posar en relació amb el Consejo Superior de Investigaciones Científicas, que li publicà quatre llibres entre el 1947 i el 1950, i on més endavant aparegueren alguns volums de la inacabada *Enciclopedia lingüística hispánica* (1960-1967), dirigida per Badia en col·laboració amb els seus amics Ma-

nuel Alvar —la coneixença amb el qual vingué precisament d'unes oposicions en què foren rivals, declarades desertes, el 1947, i d'unes segones oposicions en què tots dos aconseguiren càtedres a Barcelona i a Granada respectivament, el 1948—, Rafael de Balbín Lucas i Luis F. Lindley Cintra. Badia, que ja era professor a la Universitat de Barcelona des del 1943, hi fou, doncs, catedràtic de gramàtica històrica espanyola des del 1948 i, lògicament, malgrat les circumstàncies adverses, va ensenyar-hi també català fins que va aconseguir una càtedra específica de gramàtica històrica catalana (1977-1986).

L'estiu de 1945, d'altra banda, el CSIC va donar una borsa a Badia perquè pogués anar un mes a Coïmbra, on treballà amb l'original lingüista Armando de Lacerda, que propugnava un mètode anomenat «cromografia» fonètica. Tres anys més tard, el 1948, Badia, en col·laboració amb Lacerda, va donar a conèixer els resultats de la seva recerca al volum *Estudios de fonética y fonología catalanas*. Aquesta dedicació episòdica als estudis fonètics —iniciats a Catalunya abans de la guerra per Pere Barnils— va permetre a Badia el seu primer viatge llarg a Europa, una estada de cinc mesos (febrer-juny de 1950), facilitada igualment pel CSIC, al Laboratori de Fonètica Experimental de la Universitat de Zuric, dirigit per Eugen Dieth, anglicista, amb l'ajuda de Rudolf Brunner, romanista, amb el qual Badia realment treballà. L'estada a Zuric va permetre també a Badia de po-

sar-se al corrent de la bibliografia sobre filologia romànica que no tenia a mà a Barcelona, una preocupació que no el va deixar mai, encara que en certs moments de la seva vida—quan era rector de la Universitat de Barcelona, per exemple— no la va poder satisfer com hauria desitjat. Ho va aprofitar també per tenir contactes amb romanistes de Suïssa i fins i tot d'Alemanya, en una ràpida escapada a Munic, on anys més tard seria *Gastprofessor* durant tres semestres, el 1959 i el 1960. Ja abans, el 1956, havia estat professor invitat a Heidelberg.

El juliol de 1949, Badia ja havia pogut fer una ràpida sortida a l'estranger per assistir al primer dels múltiples congressos que anirien incrementant el seu currículum en anys successius. Es tractava del III Congrés Internacional de Toponímia i Antroponímia, celebrat a Brussel·les, en el qual va presentar una comunicació en francès sobre la toponímia botànica a Catalunya. En aquell ambient agradable, on hi havia persones de tot arreu i de totes les edats, tant el Dr. Badia com la seva muller van poder experimentar per primer cop què era el que ells anomenaven la «gran família dels romanistes», fent servir una expressió que havien sentit a monsenyor Pierre Gardette, de l'Institut Catòlic de Lió, bon amic de mossèn Griera, com molts altres que els Badia van conèixer a Brussel·les i que van retrobar sovint en col·loquis i congressos posteriors o a les universitats respectives.

L'esperit de família dels romanistes havia de tenir aviat un sentit especial per al Dr. Badia i per a la seva muller quan, del 7 al 10 d'abril de 1953, es va celebrar a Barcelona el Setè Congrés Internacional de Lingüística Romànica, d'acord amb una proposta feta per mossèn Griera el 1951, en un Congrés de Filologia Moderna convocat per la Universitat de Lieja. Aquest esdeveniment multitudinari, que va ésser sempre una fita inesborrable per a Badia i per als seus primers deixebles, va dur a Barcelona el que ell acostumava a dir, en una expressió alemanya, «die grossen Kanonen», els grans canons, és a dir, els representants més conspicus de la filologia romànica, començant per Walther von Wartburg, president del Congrés. Griera n'era president del «comitè d'organització»; Badia era vicepresident d'aquest comitè, i tenia l'ajuda d'un secretari, Frederic Udina i Martorell, historiador medievalista i gran addicte al règim de Franco, igual que Griera. Badia, com és de suposar, hagué de tirar endavant la major part de la feina de preparació del Congrés i hagué de vetllar pel seu correcte desenvolupament, no sense tibantors a l'hora d'aconseguir que el català hi fos acceptat com a llengua entre les altres llengües romàniques, ni sense problemes ocasionats per la presència d'autoritats o per les queixes d'alguns dels assistents, que volien reivindicar els drets conculcats del poble català o que se sentien incòmodes davant determinades servituds per les quals calia passar forçosament. En tot cas,

aquest Congrés resultà molt positiu en múltiples aspectes i contribuí a augmentar el prestigi de Badia a l'estranger. Cal tenir present que va estar sempre al darrere dels més petits detalls i que no solament hi va conèixer molts especialistes en llengua i en literatura romàniques, sinó que en va retrobar molts altres amb qui ja era amic des d'abans. Més encara, donant una bona prova de l'esperit de família del món dels romanistes, cada dia en tingué uns quants a dinar i a sopar a casa seva, amb un gran esforç de la seva muller —que precisament esperava el seu quart fill—, la qual —segons m'havien explicat tots dos més d'un cop— estava preocupada perquè no sabia què havia de fer amb el que li sobrava de tants àpats, en un moment que la conservació dels aliments no era tan fàcil com ara.

D'aleshores ençà, Badia que, com deia ambigüament Joan Coromines en una carta a Lluís Nicolau d'Olwer, era un «jove ambiciós decidit a fer carrera en el règim actual però que no ha renunciat del tot als seus sentiments catalans», va accelerar la seva projecció internacional fins a límits molt importants. Ja el 1956 fou nomenat «Conseiller auprès du Bureau» de la Société de Linguistique Romane, refeta el 1953 a Barcelona després de batusses degudes a les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, i el 1965 arribà a ésser elegit vicepresident de la Société, de la qual esdevindria president el 1968, membre d'honor a partir de 1971 i president d'honor a partir de 1989.

Com a conseqüència d'aquesta intensa activitat, acompanyada de múltiples viatges i de l'assistència a congressos de les seves especialitats, Badia fou *Guestprofessor*, com ja hem assenyalat, a Heidelberg i a Munic i ho aprofità per fer conferències en un bon nombre d'universitats alemanyes. Aviat, però, la seva projecció arribà més enllà de l'Atlàntic. Durant el curs 1961-1962 va ésser cridat com a «Visiting Professor» a la Georgetown University, un centre privat dels jesuïtes a Washington, on, com era el seu costum, va treballar hores i hores posant-se al corrent de la bibliografia, va entrar en el món de la sociolingüística —que després va «exportar» a Catalunya i a la qual va fer contribucions molt importants—, va aprofundir en l'estructuralisme —que faria servir per als seus treballs gramaticals posteriors— i va mantenir contactes amb col·legues dels Estats Units, que foren ocasió de conferències en diverses universitats i li facilitaren l'assistència a una reunió de la Modern Language Association, celebrada a Chicago el desembre de 1961. L'agost de 1962 va poder participar també en el IX Congrés Internacional de Lingüistes celebrat a Cambridge (Massachusetts).

Uns quants anys més tard, durant el curs 1967-68 Badia treballà com a «Visiting Professor» a la Universitat de Wisconsin, a Madison, on ensenyava aleshores el seu amic Diego Catalán, nét de Ramón Menéndez Pidal. Ell mateix explica que se li presentà l'oportunitat d'ocupar perma-

nement un lloc en aquella universitat estatal, però la va rebutjar, com ho havia fet o ho faria amb ofertes similars a diversos indrets d'Europa, tot i que es tractava d'una possibilitat que en algun moment s'havia plantejat d'una manera seriosa, sobretot abans i després de la seva detenció a causa de problemes al Casal de Montserrat de Barcelona, del qual era president, i del deteriorament de la situació universitària, relacionat amb l'enduriment del règim franquista. Més endavant, entre el 1974 i el 1976, Badia fou professor associat de la Sorbona, a París, on preparà la creació del Centre d'Études Catalanes que s'hi inaugurà el novembre de 1977, gràcies a l'esforç d'un grup de catalans exiliats i d'altres de l'interior. No cal dir que des del primer moment Badia formà part del consell d'administració que en té cura i que reuneix representants de la Sorbona i altres d'elegits per l'abat de Montserrat, atesa la intervenció que va tenir el monestir per coordinar els esforços per a la rehabilitació de la seu del Centre i per posar-lo en marxa d'una manera efectiva.

Un dels aspectes més rellevants de la projecció internacional del Dr. Badia va ésser la creació de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, nascuda oficialment a Cambridge (Anglaterra) l'abril de 1973, però que en realitat havia començat molt abans. L'abril de 1967, gràcies a les gestions mancomunades de Germà Colón, aleshores professor a Basilea, i de Badia, el professor Georges Straka, catedràtic de la Universitat d'Estrasburg, va organitzar una

setmana d'estudis sobre lingüística catalana, en la qual precisament Badia va llegir una ponència impressionant i molt agosarada en aquells moments sobre la situació del català a partir de la repressió iniciada el 1938 amb la supressió de l'Estatut de Catalunya, un cop les tropes franquistes van ocupar Lleida. Com a continuació gairebé natural d'aquest col·loqui, la Universitat d'Amsterdam, on treballava Felip M. Lorda Alaiz, en convocà un altre sobre llengua i literatura catalanes, que se celebrà el març de 1970. Allà es va parlar de donar continuïtat als col·loquis i de constituir una associació que permetés de promoure l'estudi de la nostra llengua i la nostra literatura, en uns temps encara molt difícils, i es va formar una comissió gestora encarregada de tirar endavant aquests desigs, presidida precisament per Badia, amb Lorda com a secretari, i amb uns vocals tan eminents com Josep M. Batista i Roca, Germà Colón i Georges Straka. Com ja he assenyalat, l'abril de 1973 es va celebrar a Cambridge un tercer col·loqui, que va donar forma definitiva a l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, els estatuts de la qual havien estat redactats per la comissió gestora —en bona part per Badia mateix— i que foren aprovats amb un bon nombre de modificacions proposades per diverses persones, després d'una discussió i una votació de tots els participants. Al mateix temps es va elegir la primera junta de govern de la nova Associació, de la qual Badia era president, càrrec

que només podia exercir durant tres anys. Jo mateix en vaig esdevenir secretari, una feina agradable però molt absorbent, que vaig dur a terme durant vint anys. No cal dir que Badia va continuar sempre al peu del canó, tant en els successius col·loquis, cada tres anys, sinó també en les reunions periòdiques de junta de govern, tant quan n'era president com quan el vam nomenar president del comitè organitzador del cinquè col·loqui organitzat a Andorra, que se celebrà l'octubre de 1979 i més endavant quan esdevingué conseller de l'Associació.

Aquesta llarga trajectòria internacional del Dr. Badia s'hauria de completar encara amb la relació que va tenir amb l'Anglo-Catalan Society, fundada el 1954, i sobretot amb la North American Catalan Society i amb la Deutsch-Katalanische Gesellschaft (més endavant Deutscher Katalanistenverband), en la constitució de les quals va intervenir, el 1978 i el 1983 respectivament. I no podem oblidar que a partir del 1987, un any després de la seva jubilació a la Universitat de Barcelona, es va comprometre, en un col·loqui celebrat a Alemanya, a responsabilitzar-se de la part catalana del programa panromànic PATROM (*Patromymica Romanica*). Molts anys abans havia posat en marxa, juntament amb el seu deixeble Germà Colón, un Atlas lingüístic del domini català, que a l'hora de la veritat va ésser enllestit per altres dos deixebles, Joan Veny i Lídia Pons, amb la col·laboració de diversos col·legues.

Les pinzellades que he anat donant no exhaureixen ni de bon tros l'aportació a la llengua catalana feta per Antoni M. Badia i Margarit. Al llarg dels anys va publicar centenars de llibres i articles sobre lingüística, gramàtica, filologia, història de la llengua, dialectologia, fonètica, onomàstica i sociolingüística, va presidir el Grup Català de Sociolingüística (1974), va ésser responsable de l'àmbit de llengua del Congrés de Cultura Catalana (1977), va presidir el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1986), va assistir al II Congrés Litúrgic de Montserrat (1965) i, com a conseqüència, a partir del 1966 va ésser membre de la Comissió interdiocesana per a la traducció dels textos litúrgics, tot plegat d'una gran importància per a la difusió i la normalització del català molts anys abans de la mort del general Franco.

L'activitat frenètica que he anat descrivint —i que en alguns moments va causar dificultats de salut al doctor Badia— no va impedir que, en un moment determinat, acceptés un càrrec directament relacionat amb la Universitat i amb els seus problemes, que l'allunyà durant vuit anys de la seva tasca docent i li va impedir la continuació d'alguns dels seus projectes més estimats: del 1978 al 1986 va ésser rector de la seva Universitat i es va esforçar tant com va poder per renovar-la i per adaptar-la als nous temps, enmig de múltiples dificultats, que va explicar discretament dins les seves memòries *Llabor de futur* (1989).

No cal dir que aquesta tasca gegantina no va passar desapercebuda. Ben aviat va ésser nomenat membre numerari de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (1955) i membre corresponent de l'Academia Española (1965) i, a banda dels càrrecs que va exercir a la Société de Linguistique Romane, va ésser nomenat doctor *honoris causa* per tot un seguit d'universitats de casa nostra i de l'estranger. Entre molts altres reconeixements, va rebre la Creu de Sant Jordi, el Premi d'Honor de la Fundació Carulla, el premi de la Fundació Catalana per a la Recerca, la Medalla al Mèrit Científic de l'Ajuntament de Barcelona, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes i la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya. I, com és habitual en el món acadèmic, l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes li va oferir una miscel·lània d'homenatge en vuit volums, de la qual vaig ésser coordinador i col·laborador (1984-1988), i la Universitat de Barcelona li va dedicar tres gruixuts volums d'*Estudis de lingüística i filologia*, dels quals vaig ésser editor (1995-1996).

És un goig, amb motiu d'aquest Any Antoni M. Badia i Margarit, promogut per la Generalitat, retre-li modestament l'homenatge que mereix per molts conceptes i que li dec d'una manera especial pel fet d'haver-lo tingut com a mestre i d'haver-hi pogut col·laborar en múltiples aspectes, sempre amb cordialitat i amb una amistat, una confiança i un afecte creixents, fins al final de la seva vida. Per

tal de fer-ho d'una manera eficaç i senzilla, m'ha semblat oportú de reeditar els dos primers capítols d'una de les obres més representatives del tarannà de Badia, *Ciència i passió dins la cultura catalana* (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1977). El lector atent hi trobarà tot l'entusiasme i alhora tota la serietat científica que Badia posava en totes les seves coses, i hi aprendrà el que ha representat la llengua per al poble català durant els segles XIX i XX, preparació immediata —amb alts i baixos deguts a circumstàncies adverses— del que representa avui. Com ell mateix assegurava en un llibre anterior, «la llengua sempre serà amb nosaltres, i mentre la llengua catalana sigui viva, hi haurà un poble disposat a servir-la».

JOSEP MASSOT I MUNTANER

BIBLIOGRAFIA

BADIA [I CARDÚS], Montserrat, *Antoni M. Badia i Margarit: pare, savi humanista, mestre de mestres*, dins *Antoni M. Badia i Margarit. Sessió en memòria. Sala Prat de la Riba, 12 de novembre de 2015* (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2016), 11-14

BADIA I MARGARIT, Antoni, *Autopercepció intel·lectual de un proceso histórico. Ensayo de autobiografía*, «Anthropos», núm. 81 (1988), 13-34

ID., *Elogi de l'error. Confessions d'un filòleg octogenari*, dins *Moments clau de la història de la llengua catalana* (Universitat de València, 2004), 27-49

CABRÉ, M. Teresa; Lídia PONS; Joaquim RAFEL; Joan VENY; Joaquim VILAPLANA, *Pròleg a Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, I (Barcelona, Departament de Filologia Catalana (Universitat de Barcelona) - Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995), v-viii

CABRÉ I CASTELLVÍ, Maria Teresa, *L'obra descriptiva de Badia*, «Anthropos», núm. 81 (1988), 51-55

EAD., *L'obra gramatical d'Antoni M. Badia i Margarit*, dins *Antoni M. Badia i Margarit. Sessió en memòria. Sala Prat de la Riba, 12 de novembre de 2015* (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2016), 37-40

CARDÚS, Maria, *Bibliografia d'Antoni M. Badia i Margarit*, dins *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, III (Barcelona, Departament de Filologia Catalana (Universitat de Barcelona - Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996), 367-425

COLÓN, Germà, *El Dr. Badia i la lingüística històrica*, «Anthropos», núm. 81 (1988), 49-51

DUARTE I MONTSERRAT, Carles, *Antoni M. Badia i Margarit, una baula decisiva*, «Serra d'Or», maig-juny 2020, 26-29

FERRANDO, Antoni, *Les aportacions d'Antoni M. Badia i Margarit a la lingüística històrica i a la història de la llengua*, dins *Antoni M. Badia i Margarit. Sessió en memòria. Sala Prat de*

la Riba, 12 de novembre de 2015 (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2016), 41-52

MARTÍ I CASTELL, Joan, *Antoni M. Badia i Margarit: el vessant humà*, dins *Antoni M. Badia i Margarit. Sessió en memòria. Sala Prat de la Riba, 12 de novembre de 2015* (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2016), 15-19

MASSOT I MUNTANER, Josep, *Maria Cardús i Almeda (1918-2007)*, dins *Escriptors i erudits contemporanis. Vuitena sèrie* (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008), 210-215

Id., *La projecció internacional del Dr. Antoni M. Badia i Margarit*, dins *A la Ciutat dels llibres. Segona sèrie* (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2016), 129-138

PAIROLÍ, Miquel, *Antoni M. Badia i Margarit* (Barcelona, Fundació Catalana per a la Recerca, 1997)

PITARCH, Vicent, *Antoni M. Badia i Margarit, sociolingüista*, dins *Antoni M. Badia i Margarit. Sessió en memòria. Sala Prat de la Riba, 12 de novembre de 2015* (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2016), 59-67

RAFEL, Joaquim, *El vessant fònic de la llengua*, dins *Antoni M. Badia i Margarit. Sessió en memòria. Sala Prat de la Riba, 12 de novembre de 2015* (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2016), 69-75

ROMEU I FIGUERAS, Josep, *Quadern de memòries* (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003)

VALLVERDÚ, Francesc, *La obra de Badia i Margarit como sociolingüista*, «Anthropos», núm. 81 (1988), 56-58

VENY, Joan, *Antoni M. Badia i Margarit, romanista*, dins *Antoni M. Badia i Margarit. Sessió en memòria. Sala Prat de la Riba, 12 de novembre de 2015* (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2016), 77-83

Sumari

Pròleg.....	5
CIÈNCIA I PASSIÓ DINS LA LINGÜÍSTICA CATALANA	23
1. La hipòtesi.....	23
2. Uns quants fets.....	30
3. La realitat evident.....	65
4. Les causes.....	73
PRESENTACIÓ DE LA CULTURA CATALANA MODERNA.....	101
1. Preàmbul	101
2. Els començos	102
3. La normalització lingüística	108
4. El ventall s'eixampla	114
5. Les institucions	119
6. L'apogeu.....	122
7. La desfeta.....	129
8. Represa de la consciència de poble	137
9. El Congrés de Cultura Catalana	143

Per commemorar el centenari del naixement d'Antoni M. Badia i Margarit, un dels lingüistes més destacats de la Catalunya contemporània, publiquem dos treballs seus que permeten d'endinsar-se en la problemàtica de la llengua catalana durant el segle xx i de valorar la tasca de tantes persones que s'han dedicat apassionadament, enmig de múltiples dificultats, a estudiar-la i a enaltir-la.

